

Przedsiębiorco, nie narażaj się na odpowiedzialność

Krajowy Rejestr Sądowy zawiera istotne dane i informacje o przedsiębiorcy, między innymi w zakresie składu jego organów, siedziby, kapitału zakładowego oraz sprawozdań finansowych.

Zgodnie z ogólną zasadą, wnioski o dokonanie bądź zmianę wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego przedsiębiorca podlegający wpisowi do rejestru powinien złożyć nie później niż w terminie 7 dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie bądź zmianę wpisu. Ze względu na to, iż termin ten jest jedynie terminem instrukcyjnym (co oznacza, że jego naruszenie nie wiąże się z bezpośrednią sankcją prawną), przedsiębiorcy często lekceważą go, składając wnioski po jego upływie bądź nie składając ich w ogóle. Nie każdy pamięta przy tym o konsekwencjach takiego działania.

Grzywna za uchylanie się od obowiązków

W przypadku stwierdzenia przez sąd rejestrowy, że przedsiębiorca pomimo upływu właściwego terminu nie złożył wniosku o dokonanie wpisu do rejestru lub nie złożył do rejestru dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, sąd rejestrowy wszczyna wobec przedsiębiorcy postępowanie przymuszające. Ze względu na jego cel – spełnienie przez przedsiębiorcę obowiązków rejestrowych – w pierwszej kolejności sąd rejestrowy wzywa przedsiębiorcę do wypełnienia obowiązku, któremu uchybił, wyznaczając ku temu dodatkowy 7 - dniowy termin. W przypadku, gdy przedsiębiorca nie wykona wezwania, sąd rejestrowy nakłada grzywnę na obowiązanych, a więc na podmioty reprezentujące przedsiębiorcę – mających prawo reprezentacji wspólników spółki jawnej, komplementariuszy spółki komandytowej i komandytowo-akcyjnej, partnerów spółki partnerskiej czy członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjnej. Jednocześnie z wymierzeniem grzywny, sąd rejestrowy ponownie wzywa przedsiębiorcę do wypełnienia ciążącego obowiązku. W przypadku dalszego uchylania się przedsiębiorcy, sąd rejestrowy jest uprawniony do ponawiania grzywny, aż do osiągnięcia wskazanego powyżej celu – spełnienia przez przedsiębiorcę jego obowiązków rejestrowych.

Grzywna co do zasady wymierzana jest wszystkim osobom reprezentującym przedsiębiorcę, w równej wysokości. Jej wysokość zależy od uznania sądu rejestrowego, przy czym w jednym postanowieniu sąd może wymierzyć grzywnę nie wyższą niż dziesięć tysięcy złotych, chyba że dwukrotne wymierzenie grzywny okazało się nieskuteczne. Ogólna suma grzywien wymierzonych przez sąd w tej samej sprawie nie może przewyższać miliona złotych.

Odpowiedzialność karna

Przedsiębiorca powinien pamiętać, że za uchylanie się od wykonania obowiązków rejestrowych, grozi mu także odpowiedzialność karna. Z praktyki wynika, że jednym z najczęściej spotykanych

uchybień przedsiębiorców jest nieskładanie w terminie sprawozdań finansowych. Jak wskazują przepisy ustawy o rachunkowości, nie złożenie sprawozdania finansowego lub sprawozdania z działalności we właściwym rejestrze sądowym zagrożone jest karą grzywny, a nawet karą ograniczenia wolności. Odpowiedzialność karną poniesie w tym przypadku kierownik jednostki, rozumiany jako członek zarządu lub innego organu zarządzającego spółki kapitałowej, wspólnik prowadzący sprawy spółki jawnej bądź spółki partnerskiej, zarząd spółki partnerskiej, komplementariusz spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej. Kara taka może być dotkliwa – grzywna może sięgać aż 1.080.000 zł, a kara ograniczenia wolności może trwać do 12 miesięcy.

Wymienione podmioty reprezentujące przedsiębiorcę, poza obowiązkami rejestrowymi powinny pamiętać także o obowiązkach względem innych organów. W wyniku nowelizacji kodeksu karnego skarbowego, z dnia 1 grudnia 2014 roku, dodano do niego nowe wykroczenie karnoskarbowe, zgodnie z którym kto wbrew obowiązkowi nie przekazuje w terminie właściwemu organowi podatkowemu sprawozdania finansowego, opinii lub raportu, podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe. Obwinienie o takie wykroczenie również może być dotkliwe finansowo, bowiem górna granica kary grzywny za wykroczenie karnoskarbowe wynosi aktualnie 35.000 zł.

Należy się liczyć również z tym, że niezłożenie sprawozdań finansowych może wiązać się z wszczęciem postępowania zmierzającego do ustalenia, czy przedsiębiorca w ogóle prowadzi księgi rachunkowe. W razie ustalenia przez organ, że przedsiębiorca faktycznie nie prowadzi ksiąg rachunkowych lub też, że księgi prowadzone są nierzetelnie, ewentualna odpowiedzialność z tego tytułu może być także surowa, bowiem przestępstwa te zagrożone są karą grzywny, której górna granica wynosi aktualnie w przybliżeniu 24.000 zł.

Ustanowienie kuratora

Kompetencje sądu rejestrowego związane z przynaglaniem przedsiębiorcy do wypełnienia jego obowiązków nie kończą się jednak na grzywnie i możliwości zawiadomienia organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa bądź wykroczenia, bowiem w razie ich nieskuteczności sąd rejestrowy może, na podstawie przepisów regulujących ustrój Krajowego Rejestru Sądowego, wydać postanowienie o ustanowieniu kuratora dla przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą w formie spółki kapitałowej. Podstawowym celem jego działania, podobnie jak w postępowaniu przymuszającym, jest doprowadzenie do wypełnienia przez przedsiębiorcę obowiązku rejestrowego.

Jeżeli pomimo stosowania w toku postępowania przymuszającego grzywny, przedsiębiorca prowadzący działalność w formie spółki osobowej nadal nie wykonuje nałożonych na niego obowiązków rejestrowych, sąd rejestrowy, z ważnych powodów, może z urzędu orzec o rozwiązaniu spółki oraz ustanowić jej likwidatora.

Nowelizacja przepisów o Krajowym Rejestrze Sądowym, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2015 roku, rozszerzyła możliwość rozwiązania spółki z urzędu także w stosunku do spółek kapitałowych, dając przy tym sądom rejestrowym możliwość rozwiązania każdej spółki handlowej bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego.

Przesłanką rozwiązania spółki wpisanej do rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego jest m.in.:

- niezłożenie przez spółkę sprawozdań finansowych za dwa kolejne lata obrotowe,
- dwukrotne nieskuteczne wezwanie do wykonania obowiązków rejestrowych czy też
- odstąpienie od przeprowadzenia postępowania przymuszającego w stosunku do spółki.

W toku postępowania, sąd rejestrowy ustala, czy podmiot posiada zbywalny majątek i czy prowadzi działalność. Jeżeli okaże się, że spółka posiada majątek zbywalny i prowadzi działalność gospodarczą, a jedynie zaniedbała swoje obowiązki względem Krajowego Rejestru Sądowego – sąd umorzy prowadzone postępowanie. W przypadku jednak, gdy potwierdzi się, że sąd ma do czynienia ze spółką, która nie wykazuje żadnej aktywności, nie wykonuje obowiązków rejestrowych, nie prowadzi działalności gospodarczej i nie posiada majątku (tzw. „martwa spółka”), sąd rozwiąże spółkę i zarządzi jej wykreślenie z rejestru.

Do 1 lipca jest czas obowiązki rejestrowe

Przedsiębiorcy, którzy dotychczas lekceważyli nałożone na nich obowiązki rejestrowe, mają czas na ich wykonanie do dnia 1 lipca 2015 roku. Jeżeli w tym czasie spółka nie dopełni ciężących na niej obowiązków, sąd rejestrowy z urzędu podejmie postępowanie o jej wykreślenie z rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego.

Zawieszenie działalności – sposób na uniknięcie dotkliwych konsekwencji

Jak wynika z praktyki obrotu prawnogospodarczego, przedsiębiorcy często zaniedbują wykonywanie obowiązków wymaganych przepisami prawa ze względu na utratę zainteresowania prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą lub ze względu na różne zdarzenia losowe w wyniku których nie mogą oni poświęcić prowadzonej działalności wystarczająco dużo czasu. Obowiązujące uregulowania prawne w takiej sytuacji oferują jednak przedsiębiorcom rozwiązanie pozwalające im uniknąć wykonywania niektórych obowiązków i tym samym negatywnych konsekwencji ich naruszenia – możliwość zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej na okres od 30 dni do 24 miesięcy, pod warunkiem jednak, że przedsiębiorca nie zatrudnia pracowników. W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca nie może wykonywać działalności gospodarczej i osiągać bieżących przychodów z pozarolniczej

działalności gospodarczej. Przedsiębiorca jest jednak w tym czasie podmiotem praw i obowiązków, a mianowicie:

- ma prawo do wykonywania wszelkich czynności niezbędnych do zachowania lub zabezpieczenia źródła przychodów,
- ma prawo do przyjmowania należności lub obowiązków regulowania zobowiązań, powstałych przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- ma prawo zbywać własne środki trwałe i wyposażenie,
- ma prawo albo obowiązek uczestniczyć w postępowaniach sądowych, postępowaniach podatkowych i administracyjnych związanych z działalnością gospodarczą wykonywaną przed zawieszeniem wykonywania działalności gospodarczej,
- wykonuje wszelkie obowiązki nakazane przepisami prawa,
- ma prawo osiągać przychody finansowe, także z działalności prowadzonej przed zawieszeniem wykonywania działalności gospodarczej,
- może zostać poddany kontroli na zasadach przewidzianych dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą.

Zdaniem autorów

Aktualne regulacje prawne dają sądom rejestrowym szereg środków umożliwiających skuteczne egzekwowanie od przedsiębiorców wykonywania nałożonych na nich obowiązków, a innym organom przyznają kompetencje do nakładania sankcji za uchylanie się od ich wypełniania. Do środków tych należy przede wszystkim grzywna nakładana w postępowaniu przymuszającym, możliwość powołania kuratora dla spółki, a nawet jej rozwiązania z urzędu przez sąd rejestrowy. Za naruszenie obowiązków informacyjnych i sprawozdawczych grozi także odpowiedzialność karna i karnoskarbowa. W związku z powyższym, podmioty reprezentujące przedsiębiorców, powinny dbać o wypełnianie przez nich obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów, albowiem to właśnie one poniosą negatywne konsekwencje niewykonania obowiązków, które mogą być dla nich dotkliwe. Co więcej, wobec spółki może zostać z urzędu wszczęte postępowanie w celu jej rozwiązania, a w przypadku ustalenia, że jest ona „spółką martwą”, dojdzie do jej wykreślenia z rejestru. W związku z powyższym przedsiębiorcy, którzy zamierzają wstrzymać na pewien okres prowadzenie działalności gospodarczej (np. w okresie dekonunktury), lecz nie chcą wykreślać spółki z rejestru ani ponosić kosztów związanych z prowadzeniem spółki, powinni rozważyć zawieszenie działalności spółki.

Co może kurator

- niezwłocznie przeprowadzić czynności wymagane do wyboru lub powołania władz spółki,
- podjąć czynności zmierzające do likwidacji osoby prawnej, jeżeli nie dojdzie do wyboru lub powołania jej władz w terminie trzech miesięcy od dnia jego ustanowienia albo wybrane

lub powołane władze nadal nie wykonują obowiązków rejestrowych, a w razie gdy czynności te nie doprowadzą jednak do wszczęcia likwidacji i rozwiązania spółki – wystąpić do sądu rejestrowego o rozwiązanie spółki oraz ustanowienie likwidatora z powodu braku jej władz lub z innej ważnej przyczyny,

- zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości spółki, jeżeli przy wykonywaniu swych czynności stwierdzi, że istnieją ku temu przesłanki.

Autorzy:

Monika Witt, radca prawny Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy

Karolina Durbacz, prawnik, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy